

Nasjonale mål for vann og helse

med gjennomføringsplan
- Utvikling i regelverk og rammevilkår

Stig Atle Vange

Norsk Vanns fagtreff 14.3.2024

Nye nasjonale mål for vann og helse

- [Lansert](#) 16. februar 2024
- 25 mål
- Tverrsektoriell gjennomføringsplan
- Målsetning
  - tryggere vannforsyning
  - bedre avløpsrensing
  - ta igjen vedlikeholdsetterslepet
  - øke samfunnssikkerheten

Regjeringen har satt 25 nye nasjonale mål for vann og helse

De nye målene

- 25 mål med indikatorer, kriterier for måloppnåelse og frist for måloppnåelse.
- Følgende prinsipp er lagt til grunn:
  - Målene angir hva man ønsker å oppnå på et overordnet nivå.
  - Indikatorene er valgt for å muliggjøre vurdering av status og måloppnåelse.
  - Kriteriet for måloppnåelse er konkretiseringen av målene, og er nivået for når et mål skal anses som oppnådd. I tilfeller der kriteriene blir innfridd, kan man vurdere å endre kriteriet mens målet forblir uendret – med mindre målet ikke lenger anses som hensiktsmessig.

NASJONALE MÅL FOR VANN OG HELSE

1	Ingen skal bli syke av drikkevannet	14	Vannforekomster skal ha god kjemisk og økologisk tilstand
2	Drikkevann skal ikke ha mikrobiologiske avvik	15	Ingen skal bli syke av å bade i bassenganlegg ute eller innendørs som følge av vannkvaliteten
3	Drikkevann skal ikke ha kjemiske og sensoriske avvik	16	Bedre tilgangen til offentlige toaletter
4	Alle vannforekomster med uttak av drikkevann skal være beskyttet mot forurensning	17	Ingen avløpsanlegg skal slippe ut urensset avløpsvann
5	Kommunal samfunnsplanlegging skal sikre innbyggerne trygt drikkevann og drikkevannshensyn skal ivaretas i arealplanleggingen	18	Befolkningen i tettbebyggelser skal være tilknyttet offentlig avløpssystem
6	Kommunene skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng	19	Større tettbebyggelser skal ha avløpsanlegg som minst oppfyller EUs krav til sekundærrensing
7	Drikkevannsforsyninger skal ha vannbehandling som er tilpasset variasjoner i vannkvaliteten	20	Kommunalt avløpsvann skal ha kjemisk og/eller biologisk rensing
8	Lekkasje av drikkevann skal reduseres	21	Rensekapasiteten for avløp skal følge befolkningsveksten
9	Distribusjonssystemet for drikkevann skal fornyes, ikke forfalle	22	Avløpsnettet skal fornyes, ikke forfalle
10	Det skal ikke være uforutsette avbrudd i drikkevannsforsyningen	23	Utslipp fra overløp skal reduseres
11	Kommunenes overordnede risiko- og sårbarhetsanalyser skal ivareta sikkerheten i drikkevannsforsyningen	24	Spillvann og overvann skal være adskilt
12	Kommunens beredskapsplanverk skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig gjennom samarbeid	25	Laguner skal ikke brukes som behandlingsløsning for avløpslam
13	Befolkningen skal få informasjon om drikkevannet de får levert		

Eksempel

Mål-område	Beskrivelse av målområdet	Mål-ID	NASJONALT MÅL	Omfang/avgrensning	Datagrunnlag	Indikator	Kriterier for måloppnåelse	Oppnås innen
A	Kvaliteten på drikkevannet som når forbrukeren	M2	Drikkevann skal ikke ha mikrobiologiske avvik	Vannforsyningsystemer som produserer minst 10 m ³ drikkevann i døgnet, ref. drikkevannsforskriften § 3f og k	Resultater av drikkevannsprøver tatt ifølge prøvetakingsplanen i drikkevannsforskriften § 19 og rapportert til Mattilsynet	Antall årlige prøver som overskrider grenseverdier fra det enkelte vannforsyningsystem	1 eller færre prøver med overskridelse for parametere med grenseverdi 0	2026
		M3	Drikkevann skal ikke ha kjemiske og sensoriske avvik	Vannforsyningsystemer som produserer minst 10 m ³ drikkevann i døgnet, ref. drikkevannsforskriften § 3f og k	Resultater av drikkevannsprøver tatt ifølge prøvetakingsplanen i drikkevannsforskriften § 19 og rapportert til Mattilsynet	Antall årlige prøver med overskridelser fra det enkelte vannforsyningsystem	2 eller færre prøver med overskridelser for alle parametere 0 overskridelser av grenseverdien med en faktor større enn 5	2026
		M7	Drikkevannsforsyninger skal ha vannbehandling som er tilpasset variasjoner i vannkvaliteten	Alle vannforsyningsystemer som definert i drikkevannsforskriften § 3 k, og vannbehandlingsanlegg som definert i drikkevannsforskriften § 3j, se også § 13	Rapporterte data til Mattilsynet	Andel vannverkselere som oppgir å ha vannbehandling tilpasset vannkvaliteten	90 % har installert tilpasset vannbehandling	2035
B	Reduksjon av omfanget av utbrudd og tilfeller av vannbårne sykdommer	M1	Ingen skal bli syke av drikkevannet	Allt drikkevann som definert i drikkevannsforskriften § 3b, utbrudd med to eller flere tilfeller med felles kilde, som definert i smittevernveilederen fra FHI	Data for utbrudd forårsaket av drikkevann fra utbruddsdaten Vesuv	Årlige utbrudd der årsaken er drikkevann fra vannforsyningsystem	2 eller færre utbrudd årlig	2026

Gjennomføringsplanens struktur

Inndelt i fem hovedtiltak:

1. Målrettet innsats knyttet til prioritering og ressurser
2. Statlige virkemidler og insentiver
3. Teknologit utvikling og utdanning
4. Veiledning og tilsyn
5. Regelverksarbeid

Under hvert hovedtiltak er det fra to til seks konkrete tiltak med frister

Foto: A. Bekkelund

Tiltak under hovedtiltak 1 og 2

Tiltaksnummer	Frst	Tiltak	Ansvarlig
Hovedtiltak 1 - Målrettet Innsats knyttet til prioritering og ressurser			
H1-1	2026	Utarbeide tiltaksplaner for vann og avløp i tett dialog med kommunene (for å få på plass en prioriteringsmekanisme).	KLD/Miljødirektoratet HOD/Mattilsynet, FHI <i>KDD</i>
H1-2	2025	Utvikle ny innrapporteringsløsning fra vannverks-eierne som grunnlag for effektiv og målrettet offentlig kontroll og iverksettelse av tiltak.	HOD/Mattilsynet
Hovedtiltak 2 - Statlige virkemidler og Insentiver			
H2-1	2024	Utrede om og hvordan ulike tiltak kan bidra til at kommunene oppgraderer vann- og avløpsanlegg og infrastruktur på best mulig måte. Tiltak som skal vurderes er blant annet sterkere statlige føringer, tiltak som kan stimulere til sterkere fagmiljøer og mer interkommunalt samarbeid, samt fordel og ulemper knyttet til finansieringsordningene innen vann- og avløpsområdet. Selvkostprinsippet skal fortsatt være et bærende prinsipp.	KLD, HOD, <i>KDD, FIN</i>
H2-2	2024	Bidra til at bedre avløpsrensing kommer på plass gjennom tilskuddsordning for nitrogenfjerning ved avløpsrensaneanlegg innenfor Oslofjordens nedbørsfelt.	KLD

Tiltak under hovedtiltak 3

Hovedtiltak 3 - Teknologit utvikling og utdanning			
H3-1	2024	Evaluere program for teknologit utvikling i vannbransjen. Evalueringen vil gi grunnlag for vurdering av videreføring, inkludert behov for justering eller utvidelse slik at avløpsområdet evt. også omfattes av ordningen.	HOD, KLD
H3-2	2025	Legge til rette for at Nasjonalt senter for vanninfrastruktur tilknyttet NMBU på Ås blir et attraktivt teknologimiljø for å møte utfordringene innen vann- og avløpsområdet.	HOD, KLD, KD
H3-3	2025	Vurdere å øke utdanningskapasiteten av fagarbeidere/driftsoperatører og ingeniører/sivilingeniører innen vann- og avløp.	HOD, KLD, KD

Hovedtiltak 4 - Veiledning og tilsyn			
H4-1	2025	Forsterke fagmiljøene i Mattilsynet, Miljødirektoratet og hos statsforvalterne og vurdere hvordan veiledning og tilsyn kan bli mer effektivt og målrettet.	HOD, KLD
H4-2	2025	Formalisere samarbeidet mellom Miljødirektoratet og Mattilsynet på hovedkontornivå og mellom statsforvalterne og Mattilsynet på regionalt nivå med sikte på koordinerte og helhetlige tiltak i kommunene innen vann og avløp.	HOD, KLD
H4-3	2025	Utarbeide egnet informasjonsmaterieill til vann- og avløpsselskaper og kommuner, herunder kommunenes beslutningstakere, om nye nasjonale mål for vann og helse.	Mattilsynet i samarbeid med Miljødirektoratet
H4-4	2025	Utarbeide nødvendig veiledningsmaterieill til bruk i kommunene, jf. tiltak H4-2, herunder veileder til arbeid med kommunale temaplaner for vann og avløp.	Mattilsynet i samarbeid med Miljødirektoratet
H4-5	2024	Informere om og bidra til at kommunene følger opp punktene som omhandler vann og avløp i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. Dette omfatter blant annet at kommunenes drikkevannsforsyning skal inngå i vurderingen av samfunnssikkerhet i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.	Mattilsynet, Statsforvalterne
H4-6	2024	Forsterke Mattilsynets veiledning og tilsyn med sikkerhet og beredskap i vannforsyningen og tydeliggjøre Mattilsynets koordinerende rolle innen drikkevannsberedskap.	HOD, Mattilsynet

Tiltak under hovedtiltak 5

Hovedtiltak 5 - Regelverksarbeid			
H5-1		Utrede strengere regelverkskrav ved en implementering av revidert avløpsdirektiv. [Frist vil avhenge av EUs arbeid med avløpsdirektivet.]	KLD
H5-2	2024	Iverksette regelverkskrav i drikkevannsforskriften i samsvar med nytt drikkevannsdirektiv og utrede om ytterligere endringer er nødvendig for å følge opp Riksrevisjonens rapport.	HOD, Mattilsynet, FHI
H5-3	2026	Innhente kunnskap om hvordan gebyrer for vann og avløp benyttes og hvordan det påvirker utviklingen innen området, utrede barrierer og muligheter, samt vurdere om regelverket bør endres for å stimulere til økt fornyingstakt av vann- og avløps-systemene.	HOD, KLD
H5-4	2026	Utrede benchmarkingssystem for vann- og avløpstjenestene som både omfatter regelverksetterlevelse og økonomi.	HOD, KLD

Tiltakene skal bidra til

- å stimulere til sterkere fagmiljøer og mer samarbeid mellom kommuner – jf. H2-1
- sterkere fagmiljøer, mer samarbeid og bedre veiledning fra tilsynsvirksomhetene, jf. H4 1-6
- å stimulere til innovasjon og bruk av ny teknologi, jf. H3-1 og H3-2
- å ikke svekke selvkostprinsippet, men vurdere om regelverket bør endres for å stimulere til økt fornyingstakt, jf. H2-1 og H5-3
- tettere samarbeid med utdanningssektoren, jf. H3-2 og H3-3

Helse- og
omsorgsdepartementet